

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.и.и. Иваничка Петрова Георгиева

за доц.д-р Красимир Стоилов Стоилов

единствен участник в конкурса за професор по етнология

към Историческия факултет на СУ „Св.Климент Охридски”

Професионално направление 3.1 социология,антропология и науки за културата.

Научна специалност: етнология-българска народна култура

Конкурсът е обявен ДВ в бр.61от 28.07.2017 г. за нуждите на катедрата по Етнология при Историческия факултет на СУ „Св.Кл.Охридски”

Кратки биографични данни

Красимир Стоилов е роден на 9 май 1953 г. в гр.Асеновград. През 1978 г. завършва висше образование по история, профил етнография в СУ „Св.Климент Охридски”.Работи като екскурзовод в Къща-музей Христо Ботев” в гр.Калофер (1978-1979).

През 1978 г. печели конкурс за докторант в МГУ „Л.В.Ломоносов” (Москва).През 1983 г. защитава дисертация за присъждане на научната степен „кандидат на историческите науки” (доктор). Темата на дисертацията: „Традиционно селско българ и украинцев (XVIII-XIX в.в.). Сравнительное историко-этнографическое исследование”.

През 1983 г. постъпва като асистент по етнография в Катедра Архивистика и помощни исторически науки. През 1998 г. е избран за доцент в Катедра Етнология. Ръководител на Катедрата по Етнология е за периода 1999-2007 г.

Красимир Стоилов е завършил специализиран педагогически курс в СУ”Св.Кл.Охридски” (1984. Има едногодишна специализация в Института по антропология и история в Мексико (1988-1989).

Като преподавател и учен Доц.Красимир Стоилов работи в няколко научни направления: българска народна култура; извъневропейска етнология; славянска

етнология; християнски култове и обредна система; културна антропология; култова и жилищна архитектура; културен туризъм, етнически стереотипи.

Доц.Красимир Стоилов е научен ръководител на магистри, а също така и на дисертациите на трима успешно защитили докторанти.

Участие в научни проекти

Доц.Красимир Стоилов участва като ръководител, консултант и член в екипа на три международни и 11 национални научни проекти.

Международните проекти са - „Тракийските светилища – основа за популяризиране на трансграничното културно и туристическо наследство в общините Мадан и Керамоти „ (по програма ФАР за сътрудничество между България и Гърция 2004 г.); „Нека всички разберат /за/ другостта” (проект на АЕС, ЕК - 2007); „Култът към светите мощи” (РМакедония, 2009-2012).

Националните проекти са посветени на актуалните проблеми, които са характерни за българското общество през даден период. Те включват етнографски проучвания в България, -(„Родопи” (1981), „Странджа” (1982-1984), „Свети места в Странджа” (2004), „Стари български селища в Южна Странджа” (2002,2004); „Възродителният процес и Голямата екскурзия” (1992); „Българинът и околната среда в доиндустриалното общество”- Свещените извори в Странджа (1993), „Индивидуални спомени и колективна памет за сталинските и посткомунистическите репресии в България” (2009); „Традициите в крак с времето” (2002-2011). Други проекти очертават нови проблемни кръгове като разчупват националните граници с проучвания на други народи и на българите извън България – („Културни взаимодействия на Балканите – Сърбия, Македония, Босна и Херцеговина, Албания, Турция, Гърция” (1994-1998); „Култура и идентичност на кримските българи” (2000,2002,2006). Проектите са финансирани от престижни международни и български институции – ФАР, Фондация ”Отворено общество”, МОН, БАН, НИС-СУ, МЦПМКВ, Ф-я „Славяни”, „ Кооп-ИФ”

Доц.Кр.Стоилов е автор на много документални видео записи и етнографски филми. Видеозаписи – Обичаи във Видинско (Великден, Баяния, Алботински

манастир),Нестинарството в Странджа (1993-2000),Българите в Албания (1993), Каракачаните (събор в Сливен), Нестинарството в Гърция (1998),Нестинарството в Крим (2000,2002,2006), Турция (българските преселници, български християнски светини, турска сватба в Одринско, скални църкви и стенописи в Кападокия). Документални филми – Културни взаимодействия на Балканите : Сърбия (1995/96),Македония (1997),Босна и Херцеговина (ч.І и ІІ)

Учебно-преподавателска работа

Доц.Красимир Стоилов е с дългогодишен преподавателски опит. Неговите лекционни курсове имат широк обхват и разширяват научния кръгзор на студентите, защото са посветени на нови направления в преподаването у нас. Те включват доиндустралното и модерното общество, българите и другите народи. – Основи на етнографията, Българска етнология,Славянска етнология, Извъневропейска етнология, Етнология и съвременност,Методи на етнографските изследвания и документация, Проблеми на народната култура в съвременността, Етнически стереотипи, Жилищна и култова архитектура, Свети места.

Доц.Кр.Стоилов е съавтор на учебния план на магистърската програма Културен туризъм в ГГФ и ръководител на тази програма от страна на Историческия факултет.

Важно място в преподавателската извън аудиторна дейност на доц.Красимир Стоилов е лятната учебна практика на студентите от първи курс. Тя има изключително значение за формиране на техните професионални умения. По време на практиката студентите се запознават със съвременната и традиционна култура, усвояват уменията да водят разговори и да провеждат анкети, да умеят да общуват и да бъдат толерантни към „другите”. Тези студентски експедиции обхващат териториално почти цяла България – Западна България (Сливнишко и Драгоманско, съвместно с доц.Таня Бонева); Северозападна (Видинско);Югозападна България (Кюстендилско и Гоцеделчевско); Североизточна (Русенско - с доц.К.Хаджиев като ръководител на студенти археолози от НБУ); Старопланински район (Еленско- съвместно с доц.Д.Маджаров и доц.Ек.Керемидарска); Югоизточна България (Момчилградско, Кърджалийско). Най-продължителни са етнографските студентските практики в района

на Средните Родопи (Девинско, Смолянско, Доспатско, Чепеларско, Маданско и Златоградско). Осъществени са и съвместни българо-полски експедиции на студенти от СУ и Варшавския университет (Благоевградско, Кюстендилско, Средните Родопи). резултат на етнографските учебни проучвания е натрупан голям теренен материал, който е градиво за изследването на българската народна култура. Етнографският материал от Сливнишко и Драгоманско е редактиран и подготвен за печат (заедно с доц. Т. Бонева). Под ръководството на доц. Кр. Стоилов студентите организират фотоизложби и подготвят свои научни съобщения, които са и техните първи публични изяви.

Научна дейност.

В конкурса за „професор” доц. Кр. Стоилов участва с 24 публикации, от които 3 книги. Неговите научни изследвания могат да се обособят в няколко проблемни групи:

1. Традиционна народна архитектура
2. Култова архитектура и народна вяра
3. Култът към християнските светци

Темата за народното жилище е заявен още в неговата докторска дисертация, посветена на традиционното селско жилище на българи и украинци през 18-19 в. Това изследване е разработено в сравнителен историко-етнографски план.

На традиционната архитектура е и първото етнографско проучване на народното жилище в Странджа, в което авторът прави опит да очертае и плановото му развитие. В статията за планово-композиционно и архитектурно развитие на народното жилище в Средните Родопи се очертава неговата регионална специфика. Принос в сравнително-типологичното изследване на жилището на южните и източни славяни, Кр. Стоилов въз основа на археологически и етнографски сведения предлага нова етнографска граница на типовете на традиционната архитектура в Югоизточна Европа и в частност – България.

Жилището като микрокосмос е разгледано през народните вярвания и на обредите, изпълнявани в него при най-важните моменти от човешкия живот.

Доц.Кр.Стоилов проявява определен интерес към стереотипите на поведение на християни и мюсюлмани. В статиите за етническите стереотипи, написани въз основа на нов теренен материал авторът доказва, че на битово равнище междуетнически конфликти не съществуват, че народната култура е фактор в регулирането на етническите взаимоотношения, като посочва, че противопоставянето е резултат от политически натиск. Като част от етническите стереотипи доц.Кр.Стоилов разглежда гостоприемството в селската жилищна среда на двете верски групи.

Наблюденията върху явленията в Странджа и народната вяра намират място в две статии. Едната е посветена на нестинарския транс. В резултат на дългогодишни измервания на магнитни аномалии в конака на св.Константин, авторът прави връзката, че те силно влияят върху „прихващането” на нестинарките в една мистична среда на малко затворено пространство на храма под въздействието на силната вяра и музиката от силните удари на тъпана и гайдата.

В статия за свещените извори (аязми) в Странджа (съвместно с проф.И.Георгиева) се обобщават етнографските и химически състав на водата (лабораторно установени) и се търси обяснение за тяхното почитане. То се търси в силната вяра, плацебо ефекта, но и в химическите свойства на водата. Като продължение на интереса на Кр.Стоилов към Странджа планина е и статията „Южна Странджа. Наблюдение върху съвременното състояние” (в съавторство). Статията е посветена на настъпилите промени през XX в. в живота на заселените мюсюлмани от различни балкански страни в този регион на Турция.

Култовата архитектура и връзката ѝ със светците се разглежда в три публикации и в книгата „С Колесницата на Слънцето”(1997). Доц.Кр.Стоилов се спира предимно на асеновградските параклиси и подчертава значението църковната архитектура като извор за етноложко изследване. Въвежда термина „пространствен календар”. Спира се на темата за синкретизма на езичество и християнство, намерил отражение в народния култ към светците.

Въпросът за култа към светците и християнизацията заема важно място и в проучванията му в Средните Родопи. На тази тема са посветени четири статии, които намират място и в неговия хабилитационен труд „ Пространственият календар на

Средните Родопи” (С.,2017). Изследването представлява нов поглед и анализ на археологическите, исторически,етнографски извори в очертаването на процеса на навлизането и утвърждаването на християнството в Родопите. Трудът за пръв път систематизира, обобщава и анализира пространствено разположения богат култов материал от църкви, параклиси и топоними. Очертаният пространствен календар е канавата, която бележат светците с тяхната функция и място в землището. Този подход е много перспективен и би могъл да се приложи и в други райони. В труда се търси механизма в избора на светците за култови обекти и тяхното календарно отбелязване. В основата на този процес на битово ниво е житието на светеца, което се осмисля с оглед на необходимостта от регулиране на стопанската дейност . Етнографският прочит на системата „Свети места” допринася за да се разбере календарната стратегия на Църквата в астрономическите рамки на слънчево-лунния календар.

Доц.Стоилов има „добро перо”, точно и прецизно. Тук би трябвало да се посочи и книгата му пътепис за Мексико „Девет часа назад.Мексико – за света,небето и хората”(С.1994) . Включва сведения за живота на индианците от п-ов Юкатан.

Кои са най-важните приноси в цялостната научна и преподавателската дейност на доц .Кр.Стоилов.

1.Монографията е принос в изследването на култовата архитектура, народната вяра и обредна система. Използването на различен изворов материал очертава процесите на навлизането на християнството, синкретизма с езичеството, изборът и утвърждаването на светийските култове. Разгледана е календарната стратегия на църквата и приспособяването ѝ към народния стопански цикъл.Приложеният метод е перспективен за проучванията на вярата и светите места.

2.Изследването на етнографски явления и обекти комплексно, с използването на богат изворов материал и под различен ъгъл се обогатява и се размива границата между материалната и духовна култура.

3. Изследването на стереотипите на поведение позволяват да се разберат такива сложни взаимоотношения като междуетническите. Народната култура регулира тези отношения и на битово равнище конфликтите на етническа основа са избегнати.

4. Преподавателската дейност обхваща широк кръг области от традиционната и съвременна култура, на българите и на други народи. Чрез лекции, семинари и студентските практика студентите усвояват професията на етнолога.

5. Етнографските видео записи и документални филми са част от архивното богатство на българската култура.

Заключение

Доц Красимир Стоилов представя документи и материали, които отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България, Правилника за прилагането му и Правилника на СУ „Св.Климент Охридски” В конкурса за професор той участва и с отпечатана монография.

Доц.Кр.Стоилов е добър преподавател, когото студентите уважават и обичат. Той е добър и отзивчив колега.

Научната и преподавателска квалификация ми дават основание да препоръчам на Научното жури да избере доц.д-р Красимир Стоилов академичната длъжност „професор” в Софийския университет „Св.Климент Охридски” по професионално направление 3.1.Социология,антропология и науки за културата (етнология-българска народна култура).

08.11.2017 г.

Рецензент:

